

IV. Tilastotoimisto

Tilastotoimiston toimintakertomus v:ltä 1941 oli seuraavan sisältöinen:

Henkilökunta. Ylemmän palkkaluokan nuoremman toimistoapulaisen viranhaltija A. Emelés saavutti maaliskuussa eroamisiän, mutta kaupunginhallitus myönsi hänelle oikeuden pysyä virassaan elokuun 12 p:ään, jolloin hän erosi ja sai säännönmukaisen eläkkeen. Hänen tilalleen kaupunginhallitus heinäkuun 31 p:nä valitsi alemman palkkaluokan nuoremman toimistoapulaisen viranhaltijan A. Souran, joka ryhtyi uutta virkaansa hoitamaan syyskuun 1 p:stä lukien hoidettuaan sitä jo viran avoimena ollessa, sijaisenaan ylimääräinen toimistoapulainen L. Ruotsalainen. Näin avoimeksi joutunutta virkaa hoiti ylimääräinen toimistoapulainen I. Jauhiainen, kunnes kaupunginhallitus marraskuun 13 p:nä valitsi siihen ylimääräisen toimistoapulaisen L. Ruotsalaisen, joka astui virkaansa joulukuun 1 p:nä.

Sääntöpalkkaisista viranhaltijoista nauttivat sairauslomaa seuraavat toimistoapulaiset: E. Särkisilta lokakuun 13 p:stä joulukuun 31 p:ään, sijaisenaan toimistoapulainen M. Björklund, jonka virkaa hoiti toimistoapulainen A.-M. Erwe ja tämän tointa neiti M. O'Brien-Hitching, viimeksi mainittu lokakuun 13 p:stä marraskuun 15 p:ään ja ylimääräinen toimistoapulainen I. Jauhiainen marraskuun 24 p:stä joulukuun 31 p:ään; E. Inberg kesäkuun 16 p:stä kesäkuun 27 p:ään; A. Ikonen synnytyksen vuoksi helmikuun 24 p:stä huhtikuun 19 p:ään sijaisenaan toimistoapulainen A. Soura, jonka virkaa hoiti ylimääräinen toimistoapulainen L. Ruotsalainen; ja A. Grönroos helmikuun 24 p:n ja maaliskuun 19 p:n sekä toukokuun 25 ja 31 p:n välisinä aikoina. Palkatonta yksityislomaa sai toimistoapulainen A. Grönroos 2 viikkoa kesälomansa lisäksi.

Ylimääräiset viranhaltijat apulaisaktuaari S. Törnroth ja toimistoapulaiset L. Ruotsalainen, I. Jauhiainen ja H. Suolahti saivat jatkettut virkamääräykset vuoden alusta, samoin neiti G. Sundvall, joka edellisenä vuonna oli työskennellyt toimistossa saaden tällöin palkkaa laskun mukaan. Näistä toimistoapulainen Ruotsalainen vuoden aikana siirtyi sääntöpalkkaiseen virkaan. Sairauslomaa sai toimistoapulainen I. Jauhiainen huhtikuun 3 p:n ja toukokuun 10 p:n väliseksi ajaksi sijaisenaan filosofiankandidaatti E. Nylund. Toimistoapulainen L. Ruotsalainen siirrettiin elokuun 15 p:n ja joulukuun 15 p:n väliseksi ajaksi kaupunginkansliaan, jossa hän työskenteli talousarvion yhteydessä olevissa tehtävissä.

Vuoden alussa oli vahtimestari E. Gröndahl sotapalveluksessa, josta hän vapautui helmikuun 16 p:nä; sijaisena toimi G. Smulter. Sodanuhkan kasvaessa kutsuttiin kesäkuun 16—20 p:nä apulaisaktuaari S. Törnroth, toimistoapulaiset R. Moisio ja P. A. Cavén sekä apulaisvahtimestari A. Gröndahl sotapalvelukseen sekä toimistoapulainen M. Mielonen lottatehtäviin, joissa olivat vuoden loppuun. Vahtimestari E. Gröndahl kutsuttiin samaan

aikaan palosammutusjoukkoihin saaden edelleen hoitaa tointaan tilastotoimistossa, mutta siirtyi syyskuun 1 p:nä sotaväkeen. Varsinaisia sijaisia ei otettu poissaolevien tilalle; poikkeuksellisesti kaupunginhallitus kuitenkin määräsi sotainvaliidi E. Nordströmin hoitamaan vahtimestarintointia syyskuun 29 p:stä lähtien. Kun kuitenkin oli välttämätöntä saada aika ajoin lisätyövoimaa, tilastotoimisto elokuun 28 p:nä sai kaupunginhallitukselta oikeuden käyttää tilapäisten työvoimain palkkaamiseen enintään 4,000 mk kuukaudessa.

Seuraavat henkilöt toimivat vuoden varrella ylimääräisinä toimistoapulaisina saaden joko kuukausi- tai tuntipalkkaa laskun mukaan: filosofiankandidaatti E. Nylund tammikuun 1 p:n ja kesäkuun 15 p:n välisenä aikana, jolloin hän kuitenkin huhtikuun 3 p:stä toukokuun 10 p:ään hoiti ylimääräisen toimistoapulaisentoimen viransijaisuutta, M. O'Brien-Hitching syyskuun 15 p:n ja joulukuun 31 p:n välisenä aikana, jolloin hän lokakuun 13 p:stä marraskuun 15 p:ään hoiti sääntöpalkkaisen viran viransijaisuutta sekä rouva M. Vaahtervaara-Karma ja neiti K. Krause molemmat marraskuun 16 p:n ja joulukuun 31 p:n välisenä aikana. Lisäksi eläkkeellä oleva entinen toimistoapulainen A. Emeléus tarpeen vaatiessa hoiti erinäisiä tehtäviä toimistossa syyskuun 1 p:stä lukien. Elo- ja syyskuussa toimi apulaisvahtimestarina A. Niemi.

Vanhojen kunnalliskertomusten hakemistojen toimittamistyössä oli edelleen filosofianmaisteri H. Dalström, mutta hänelle ei tänäkään vuonna voitu järjestää apuvoimaa. Arkiston järjestelytyöissä oli vuoden ensimmäisinä kuukausina valtionarkiston ylimääräinen amanuenssi Y. S. Koskimies.

Palkkaolot. Yhä kohonneiden elinkustannusten vuoksi kaupunginvaltuusto päätti korottaa palkkaluokkiin 24—62 kuuluvien virkojen haltijoille suoritettavat kalliinajanlisäykset helmikuun 1 p:stä lähtien. Kesäkuun 18 p:nä valtuusto päätti edelleen korottaa kalliinajanlisäykset heinäkuun 1 p:stä lukien siten, että kaikki viranhaltijat tulivat niistä osallisiksi.

Voimassa olevien säännösten mukaan saivat kaikki toimiston sotapalveluksessa olevat viranhaltijat lokakuun 1 p:ään asti palkkansa vähentämättömänä lukuunottamatta apulaisaktuaari S. Törnrothia, joka ylimääräisenä ja naimattomana sai nostaa vain 50 % palkastaan. Lokakuun 1 p:stä lähtien maksettiin palkkaa kaikille naimisissa oleville 100 % ja naimattomille 75 % heidän palkastaan.

Virka-aika muutettiin syyskuun 1 p:stä lähtien siten, että aamiaisloma siirrettiin klo 11.45—12.45 väliseksi ajaksi, joten virka-aika tuli olemaan klo 9—11.45 ja 12.45—16.30.

Julkaisu-toiminta. Vuoden varrella ilmestyi tilastotoimiston julkaisuista seuraavat 10 teosta:

Tammik.	7 p:nä	Helsingin kaupungin tilasto. VI. Opetuslaitokset. 11. 1938/39. V+83+28 s.
»	10 »	Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 51. 1938. IV+335+311 s.
Maalisk.	13 »	Helsingfors stads statistik. VI. Undervisningsväsen. 11. 1938/39. V+84+28 s.
Toukok.	13 »	Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri. 16. 1941. XIV+265 s.
»	14 »	Kommunalkalender för Helsingfors stad. 16. 1941. XIV+264 s.

Kesäk.	28 p:nä	Helsingin kaupungin tilasto. I. Terveyden- ja sairaanhoito. 24. 1939. Edellinen osa. IV+139 s.
»	28 »	Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma. 18. 1940. XXIII+187 s.
»	28 »	Kommunal författningssamling för Helsingfors stad. 18. 1941. XXIV+187 s.
Syysk.	5 »	Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. Vanhempi sarja. Kaupunginvaltuusto. 3. 1884—87. IV+276 s.
Jouluk.	30 »	Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 52. 1939. IV+343+304 s.

Tilastollinen vuosikirja, joka edellisenä vuonna jäi julkaisematta koetettiin saada painokuntoon varhain syksyllä, joten osa käsikirjoituksesta lähetettiin painoon jo toukokuussa. Sodan aiheuttama työvoiman puute viivästytti kuitenkin latomistöitä ja vasta vuoden päättyessä olivat kaikki taulukot ladotut ja voitiin ryhtyä niiden painattamiseen. Myöskin muiden julkaisujen painatustyö myöhästyi sodan sytyttyä, mutta v:n 1939 kunnalliskertomus saatiin kuitenkin vuoden viimeisinä päivinä julkisuuteen.

Eripainoksia otettiin seuraavista asetuskokoelmassa julkaistuista asetuksista: teurastamon taksoista 200 kpl, lastensuojelun ohjesäännöstä 100 kpl, kansanhuollon ohjesäännöstä 105 kpl, palojärjestyksestä 1,000 kpl ja työehtosopimuksesta 6,000 kpl. Uusia painoksia otettiin liikennejärjestyksestä 300 kpl. Lisäksi painettiin 400 kpl kilpiä leipämyymälöitä ja 200 kpl parturiliikkeitä varten sekä lisälehtisiä automobiilitaksaan 85+850 kpl.

Tietojen ja selvitysten antaminen viranomaisille ja yksityisille. Kuten aikaisempina vuosina tilastotoimisto sai kuukausittain sosiaaliministeriön sosiaaliselta tutkimustoimistolta tietoja elintarvikkeiden hinnoista ja elinkustannusindeksistä, joista lähetettiin jäljennökset niitä haluaville kunnallisille elimille. Tietoja laivaliikenteestä lähetettiin kuukausittain satamahallintotoimistolle. Sosiaaliministeriön sosiaaliselle tutkimustoimistolle lähetettiin tietoja v. 1940 yhteiskunnallista huoltoa saaneista henkilöistä sekä rakennustoiminnasta; viimeksi mainitut tiedot laadittiin syksystä lähtien neljännesvuosittain. Uudenmaan läänin lääninhallitukselle lähetettiin erinäisiä sen vuosikertomustaan varten tarvitsemia taulukoita, vakuutus oy. Pohjolalle tietoja kaupungin tapaturman varalta vakuutettujen työntekijäin lukumäärästä ja heidän työpalkoistaan sekä Tukholman kaupungin tilastokonttorille Helsinkiä koskevat tiedot pohjoismaiden yhteistä, näiden suurkaupunkien tilastollisissa vuosikirjoissa julkaistavaa tilastoa varten. Tilastolliselle päätoimistolle lähetettiin lokakuussa kaupungin raha-asioita v. 1939 koskeva tilasto huomattavasti myöhästyneenä, koska rahatoimiston laatima tilinpäätöskertomus valmistui vasta loppukesällä; v:n 1940 vastaava tilasto, joka oli määrätty lähetettäväksi syyskuun 1 p:ään mennessä, ei tilinpäätöskertomuksen myöhästymisen vuoksi valmistunut kertomusvuoden aikana.

Tavanmukainen vuokratiedustelu suoritettiin syttyneestä sodasta huolimatta syyskuussa. Kerätty aineisto lähetettiin sosiaaliministeriön sosiaaliselle tutkimustoimistolle, joka lähetti sen perusteella laatimansa yksityiskohtaiset taulukot tilastotoimistolle. Samoin toimitettiin tammikuussa tavanmukainen tiedustelu vuokraamattomista huoneistoista, josta selostus lähetettiin kaupunginhallitukselle ja julkaistiin päivälehdissä.

Pienehköjä tietoja, ilmoituksia ja selvityksiä annettiin sitä paitsi useille muille viranomaisille.

Vuoden varrella annettiin tilastotoimiston arkistossa säilytettyjen henkikirjojen jäljennöksiä perusteella 181 todistusta siitä, olivatko määrätty henkilöt merkityt Helsingin kaupungin henkikirjoihin, sekä 2 muunlaista todistusta.

Tiedustelu aswinkiinteistöjen menoista. Sosiaaliministeriön asetettua asiantuntijajaoston tutkimaan missä laajuudessa asuinkiinteistöjen menot olivat nousseet, jotta voitaisiin määritellä vuokrien suurin sallittu korotus, tämä jaosto esitti kaupunginhallitukselle, että kaupunki ryhtyisi toimenpiteisiin sen tarvitseman aineiston keräämiseen. Tilastotoimisto, jolle kaupunginhallitus uskoi tehtävän, hankki verotusvalmisteluviraston hallussa olevista sosiaaliministeriön sosiaalisen tutkimustoimiston määräämien kiinteistöjen veroilmoituksista tietoja näiden kiinteistöjen menoista tutkimustoimiston antamien ohjeiden mukaan ja lähetti ne tutkimustoimiston käsiteltäviksi. Työtä varten oli palkattava henkilö toimiston ulkopuolelta. Kustannukset olivat 3,075 mk.

Yleishyödyllisiä rahastoja ja säätiöitä koskeva tilasto. Lääninhallituksen vuosikertomukseen kuuluva taulukko liite n:o 2 on tarkoitettu yleishyödyllisiä rahastoja koskevia tietoja varten. Tilastotoimisto on myös aikaisemmin keräillyt näitä tietoja, jotka kuitenkin ovat jääneet sangen puutteellisiksi, koska useat rahastojen hoitajat ovat jättäneet heille toimitetut kyselykaavakkeet täyttämättä, jota paitsi toimistolla ei ole ollut tietoja lainkaan uusista rahastoista, koska niistä ei missään pidetä erikoista luetteloa. Tämän epäkohdan korjaamiseksi säädettiin v. 1940 laki tietojen antamisesta eräitä yleisiä virallisia tilastoja varten, jonka 4 §:n mukaan yleishyödyllisten rahastojen hoitajat ovat velvolliset ennen kesäkuun 1 p:ää antamaan tarvittavat tiedot rahastoista. Puheena olevat kyselykaavakkeet, jotka edelleenkin katsottiin maaherran vuosikertomukseen kuuluviksi, lähetettiin v. 1941 muuttumattomina kaupunginhallitukselle määräyksin, että ne oli palautettava lääninhallitukselle ennen maaliskuun 15 p:ää. Tilastotoimisto, jolle tehtävä siirtyi, lähetti kaikille tunnettujen rahastojen ja säätiöiden hoitajille tarpeelliset kyselykaavakkeet sekä kehoitti lisäksi sanomalehdissä julkaistuissa ilmoituksissa niitä kyseisten rahastojen ja säätiöiden hoitajia, jotka eivät olleet saaneet näitä kaavakkeita, puhelimitse tilaamaan niitä toimistosta, samalla kiinnittäen asianomaisten huomion uuden lain säätämään ilmoitusvelvollisuuteen. Kesäkuun 16 p:nä tilastotoimisto sittemmin lähetti kaupunginhallitukselle ennen määräpäivää rahastoista ja säätiöistä saadut tiedot lääninhallitukselle toimitettavaksi. Niitä rahastojen ja säätiöiden hoitajia, jotka olivat laiminlyöneet velvollisuutensa antaa tilastotietoja, tilastotoimisto kirjallisesti kehoitti viipymättä lähettämään puuttuvat tiedot. Syyskuun 26 p:nä toimisto lähetti kaupunginhallitukselle kesäkuun 1 p:n jälkeen saapuneet tiedot sekä luettelon niistä rahastoista, joiden hoitajat eivät siihen mennessä olleet noudattaneet lain määräystä.

Viimeksi mainitussa kirjelmässä tilastotoimisto edelleen kiinnitti kaupunginhallituksen huomion erinäisiin seikkoihin, jotka toimiston mielestä vaativat toimenpidettä asianomaisten valtion viranomaisten puolelta. Esim. epätarkkuutta ilmeni siinä, että lääninhallituksen vuosikertomukseen kuuluvat taulukkoliitteet oli määrätty lähetettäväksi lääninhallitukselle ennen maaliskuun 15 p:ää, vaikka rahastojen hoitajille uudessa laissa oli suotu aikaa tietojen antamiseen kesäkuun 1 p:ään. Käsité yleishyödyllinen rahasto

oli kokonaan määrittelemätön. Säätioistä oli, paitsi lääninhallituksen tilasto varten, vaadittu tietoja myös oikeusministeriölle, joten niiden hoitajat olivat pakotetut laatimaan kaksi erilaista selvitystä valtion viranomaisille, mikä näytti turhalta. Tilastotoimiston kirjelmä lienee tilastotietojen kanssa lähetetty lääninhallitukselle, mutta se ei ole näiden kanssa saapunut tilastolliseen päätoimistoon, jolle tilastotoimisto sen vuoksi vuoden lopussa toimitti jäljennöksen siitä.

Naistyöttömyyden tutkiminen. Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön kehoitettua kaupunginhallitusta m.m. järjestämään tutkimuksen naistyöttömyystilanteesta, oli huoltotoimen toimitusjohtaja antamassaan lausunnossa ilmoittanut, että hänen käsityksensä mukaan tutkimus oli kiireellisesti toimitettava. Kaupunginhallitus kehoitti sen johdosta tilastotoimistoa antamaan lausunnon tutkimussuunnitelman yksityiskohdista ja kustannuksista. Tässä lokakuun 2 p:nä päivätyssä lausunnossa toimisto korosti, ettei naistyöttömyys sillä hetkellä näyttänyt olevan varsin huolestuttava, koska naiset vielä yleisesti olivat sadonkorjuu- y.m. töissä. M.m. viitaten Tampereella syyskuussa toimitettuun tutkimukseen, jossa oli hankittu tietoja kaikilta työnantajilta, joilla oli vähintään viisi naistyöntekijää, toimisto totesi, että teollisuuden ja kaupan alalla tapahtunutta naistyöntekijäin irtisanomista ja työajan supistamista koskevan perinpohjaisen tutkimuksen tulokset eivät vastaisi tutkimuksen aiheuttamaa työtä eikä sen vaatimia kustannuksia, mutta että kaupunki, ellei se voinut tyytyä työväli-tystoimiston ja työttömyyshuoltokanslian tosin vaillinaiseen tilastoon naispuolisista työnhakijoista, voisi kääntyä työnantajien ja työntekijäin keskusliittojen sekä kauppakamarin puoleen pyytämällä niiltä lausuntoja, jotka valaisisivat naistyöttömyyden laajuutta ja antaisivat viitteitä kehityksen kulun arvostelemiseen.

Uudessa lausunnossa huoltotoimen toimitusjohtaja ilmoitti, että hänen käsityksensä mukaan raaka-ainepula tulisi päivä päivältä kiristymään ja sen mukana tuotanto ja liike-elämä taantumaan. Neuvoteltuaan asiasta kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön asianomaisen virkamiehen kanssa hän ilmoitti, että numerotietoja olisi hankittava käyttämällä representatiivista eli edustavaa tutkimusta, jolloin esim. 25 % yrittäjistä oli saatava tutkimuksen kohteeksi.

Kaupunginhallitus palautti asiakirjat tilastotoimistolle, jotta toimisto järjestäisi huoltotoimen toimitusjohtajan ehdottaman supistetun, edustavan tutkimuksen naistyöttömyyden laajuudesta. Toimisto esitti marraskuun 7 p:nä päivätyssä kirjelmässä tutkimuksen suunnitelman ja pyysi tarkoitukseen 6,000 mk:n määrärahan, jonka kaupunginhallitus saman kuukauden 13 p:nä myönsi. Tutkimuksessa, joka kohdistui Helsingin kaupungin alueella oleviin yksityisten omistamiin työpaikkoihin, käytettiin edustavaa tutkimusmenetelmää, mikä toteutettiin siten, että kyselykaavakkeet lähetettiin kaikille valtion ammattientarkastajien valvonnan alaisten työpaikkojen omistajille, suurteollisuuden harjoittajille, mutta vain osalle kunnallisen ammattientarkastuksen alaisten työpaikkojen omistajia. Viimeksi mainituista työpaikoista jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle ensiksikin ne työpaikat, joissa naistyövoimaa yleensä ei käytetä taikka käytetään hyvin vähän, kuten metalliteollisuuden ja puuteollisuuden työpaikat, rakennustyömaat sekä kuormaus- ja kuljetusliikkeet y.m.s. Muista kunnallisen ammattientarkastuksen alaisista työpaikoista otettiin ammattientarkastuksen hallussa olevien kortistojen avulla toimialaryhmittäin joka neljäs työpaikka, kui-

tenkin siten, että näin valittujen työpaikkain omistajilta pyydettiin tietoja kaikista heidän omistamistaan työpaikoista, niistäkin, jotka muuten olisivat joutuneet tutkimuksen ulkopuolelle. Täten kertyi tietoja paljon useammasta kunnallisen ammattientarkastuksen alaisesta työpaikasta kuin joka neljännestä.

Aineiston käsittely loppui kuitenkin vasta seuraavana vuonna, joten selostus tutkimuksen tuloksista voidaan antaa vasta sen vuoden vuosikertomuksessa.

Toimenpiteet kunnallistilaston kehittämiseksi ja parantamiseksi. Huolto-
lautakunnan ja lastensuojelulautakunnan vuosikertomuksissa on tietoja niiden alaisissa laitoksissa olleiden huollettavien hoitopäivien luvusta, jotka on saatu asianomaisista laitoksista ja todennäköisesti perustuvat niiden ruokintapäivien lukua osoittaviin tilityksiin. Lautakuntien huollettavien henkilökorttien perusteella tilastotoimisto on laskenut kuinka kauan kukin huollettava on ollut kussakin laitoksessa. Kun näin saadut tiedot on laskettu yhteen, eivät summat ole olleet yhtäpitävät laitosten antamien vastaavien tietojen kanssa. Tilastotoimisto on kiinnittänyt huomionsa tähän seikkaan ja tutkinut mistä esiintyneet eroavaisuudet ovat johtuneet, jotta tilasto saataisiin oikeaksi ja luotettavaksi. Mihinkään tuloksiin ei kuitenkaan vielä vuoden aikana päästy.

Kaupunginhallitus ilmoitti poistaneensa diaareistaan tilastotoimiston v. 1938 tekemän esityksen väestötilastossa esiintyneiden epäkohtien poistamisesta, joten esitys ei antanut aihetta toimenpiteisiin kaupunginhallituksen puolelta.

Kuten v:n 1940 kertomuksessa mainittiin, tilastotoimisto sai aikoinaan kaupunginhallitukselta määrärahan elintarvikkeiden jakelua ja kulutusta sekä jaettuja ostokortteja y.m. säännöstelyä valaisevia seikkoja koskevan tilaston laatimiseksi syyskuun 1 p:n 1939 ja joulukuun 31 p:n 1940 väliseltä ajalta. Työ suoritettiin loppuun tammikuussa 1941, jolloin havaittiin, että osa aineistosta jo oli hävitetty eikä jäljellä olevan aineiston perusteella enää voitu saada kaikinpuolin hyvää tilastoa. Kansanhuoltotoimisto oli luvannut huolehtia tilaston jatkamisesta v:n 1941 alusta; kun tilastotoimisto syksyllä oli erinäisten tilastotietojen tarpeessa, havaittiin kuitenkin, että työ oli miltei kokonaan pysähtynyt. Syksyllä toimisto neuvotteli kansanhuoltotoimiston asianomaisten viranhaltijain kanssa tilanteen parantamisesta, mutta nämä neuvottelut eivät vuoden aikana johtaneet tyydyttävään tulokseen.

Vanhojen kunnalliskertomusten hakemistot. V:lta 1875—87 puuttuvien vanhojen kunnalliskertomusten tultua painetuiksi voitiin ryhtyä kaikkia kunnalliskertomuksia v:een 1930 saakka käsittelevän sarjan jo kauan työnalalaisina olleiden hakemistojen toimittamistoihin. Vuoden aikana henkilöhakemisto saatiin miltei kokonaan painokuntoon. Koska huomattava osa kaupungin historiatoimikunnalle myönnettyistä varoista oli käyttämättä, tilastotoimisto ehdotti historiatoimikunnalle, että henkilöhakemiston painattamiseen saataisiin käyttää näitä varoja, koska ne siten joka tapauksessa käytettäisiin kaupungin historian hyväksi. Historia-toimikunnan ilmoitettua, että se puolestaan katsoi voivansa suostua tähän, tilastotoimisto, toukokuun 29 p:nä teki sensuuntaisen ehdotuksen kaupunginhallitukselle, joka päätti oikeuttaa toimistoa käyttämään tarkoitukseen historiatoimikunnan kyseistä siirtomäärärahaa. Samalla kaupunginhallitus päätti myöntää tilastotoimistolle 11,250 mk:n suuruisen

määrärahan henkilöhakemiston toimitustöiden loppuun suorittamista var-
ten.

Sairaalan vuosikertomusten painattaminen. Lääkintöhallitus lähetti kaupungin sairaaloille jäljennöksen sisäasiainministeriön helmikuun 22 p:nä päivätystä kirjelmästä, jossa määrättiin, ettei sairaalan vuosikertomuksissa saatu mainita niiden sodan aikaista sijoituspaikkaa sekä että mikäli jossakin kertomuksessa muutoin selostettiin sairaalan sodan aikaisia erikoistehtäviä, se oli ennen painattamista lähetettävä puolustusvoimain pääesikunnan lääkintöosaston tarkastettavaksi. Tämän johdosta tilastotoimisto lähetti kaikkien kaupungin sairaalain v:n 1939 kertomukset, jotka jo oli ladottu, sairaalatarkastajan ja lääkintöhallituksen välityksellä tarkastettaviksi, jolloin kertomusten painattaminen huomattavasti myöhästyi.

Liikevaihtovero. Liikevaihtoveroa koskevan lain tultua vuoden alussa voimaan syntyi epätietoisuutta siitä, missä määrin tilastotoimisto oli velvollinen suorittamaan veroa sen painattamista ja myymistä julkaisuista. Tilastotoimisto esitti sen johdosta kaupunginhallitukselle, että se liikevaihtoverokonttorilta pyytäisi tietoa siitä, missä määrin liikevaihtoveroa oli suoritettava toimiston suoraan yleisölle tai kirjakauppojen välityksellä myymistä sekä kaupungin omille virastoille ja laitoksille ilmaiseksi jaetuista julkaisuista ja lisäksi anoi, että toimisto vapautettaisiin maksamasta täydennysveroa sen varastossa olevista julkaisuista. Kaupunginhallituksen tehtyä tilastotoimiston ehdotuksen mukaisen esityksen liikevaihtoverotoimistolle, tämä ilmoitti, että tilastotoimistoa oli pidettävä kuluttajana, joka joutuu toimittamaan kaikki ostonsa veron alaisena. Täten kirjapaino, joka oli katsottava tuottajaksi, suorittaisi toimistolle toimittamistaan myynneistä 9 %:n veron; tilastotoimisto sitä vastoin ei ollut velvollinen suorittamaan veroa sen tilapäisestä myynnistä yleisölle eikä myöskään kirjallisuuden toimittamisesta kaupungin laitoksille. Kuluttajana ei tilastotoimisto myöskään joutunut maksamaan täydennysveroa. Milloin julkaisuja myytiin kirjakaupoista oli näiden suoritettava 4 %:n vero.

Arkiston järjestelyitä jatkettiin jonkin verran vuoden alussa, mutta ne joutuivat sitten määrärahojen puutteen ja sodan aiheuttamien seikkojen vuoksi pysähdyksiin. Erinäiset rahatoimiston ja rakennustoimiston tiliviraston tilikirjat ja tilitositteet sijoitettiin vuoden aikana arkistosuojiin.

Pohjoismaiden kunnallisten tilastovirastojen päälliköt kutsuttiin Tukholman kaupungin tilastokonttorin johtajan professori S. Wahlundin toimesta yhteiseen neuvotteluun Tukholmaan kesäkuun 7 p:nä. Kaupunginhallituksen myöntettyä tarkoitukseen 3,000 mk:n matka-apurahan toimistopäällikkö O. Bruun osallistui kokoukseen, jossa lisäksi olivat läsnä Kööpenhaminan, Göteporin ja Norrköpingin kunnallisten tilastoelinten edustajat; sitä vastoin Oslon tilastovirkailijat eivät saaneet matkalupaa. Kokouksessa pohdittiin erinäisiä tilaston yhtenäistämistä tarkoittavia kysymyksiä sekä tutustuttiin Tukholman viime vuosina ripeästi kehittyneeseen tilastopalvelukseen ja varsinkin sen suurenmoiseen sosiaalirekisteriin.

Menot ja tulot. Seuraava taulukko osoittaa missä määrin tilastotoimistolle myönnettyjä määrärahoja käytettiin:

Menoerät	Määräraha talousar- vion mu- kaan		Siirto- ja lisämäärä- rahat		Yhteensä käytettä- vissä olevia varoja		Menot		Määrärahan säästö (+) tai ylitys (—)	
	Markkaa ja penniä									
Sääntöpalkkaiset virat	795,852	—	¹⁾ 110,359	35	906,211	35	906,211	35	—	—
Tilapäistä työvoimaa ...	187,600	—	²⁾ 32,166	70	219,766	70	219,766	70	—	—
Vuokra	169,584	—	—	—	169,584	—	169,584	—	—	—
Valaistus	9,000	—	—	—	9,000	—	6,691	10	+	2,308 90
Siivoaminen	4,800	—	—	—	4,800	—	2,752	05	+	2,047 95
Painatus ja sidonta	336,000	—	³⁾ 112,252	25	448,252	25	380,039	90	⁴⁾ +	68,212 35
Tarverahat	27,000	—	—	—	27,000	—	24,171	20	+	2,828 80
Yhteensä	1,529,836	—	254,778	30	1,784,614	30	1,709,216	30	+	75,398 —

Talousarviossa myönnetty määräraha oli 1,529,836 mk, johon lisättiin edellisen vuoden painatusmäärärahasta 112,252: 25 mk. Lisämäärärahoja myönnettiin yhteensä 8,770: 70 mk, jota paitsi asianomaisilta tileiltä siirrettiin kaupunginhallituksen myöntämät erät sairasloma- y.m. sijaisten palkkaamiseen sekä kalliinajanlisäykset, yhteensä 133,755: 35 mk, tilastotoimiston palkkatileille.

Toimiston tulot myydyistä julkaisuista olivat 4,931 mk.

V:n 1942 talousarvioehdotus päättyi 1,667,366 mk:aan. Jotta yleis-
hyödyllisiä rahastoja koskevien tietojen keräämistä varten ei tarvittaisi
pyytää erikoista määrärahaa v:n 1942 aikana sekä kunnalliskertomusten
hakemiston jouduttamista varten korotettiin talousarvioehdotuksessa
ylimääräisten toimistoapulaisten luku 4:stä 5:een, mutta kaupunginhallitus
poisti sitä varten merkityn määrärahan. Samoin kaupunginhallitus ei
katsonut voivansa hyväksyä toimiston ehdotusta arkiston hoitoa varten
varatun määrärahan korottamisesta 1,500 mk:lla eikä myöskään sen ehdo-
tusta määrärahan merkitsemisestä kesälomasijaisten palkkaamista varten.
Sitä vastoin korotettiin tilapäisen työvoiman määrärahaa merkitsemällä
talousarvioon asianomaisille viranhaltijoille suoritettavat kalliinajanli-
säykset, ja lisäksi tehtiin muutamissa kohdissa vähäpätöisiä muutoksia.
Kaupunginvaltuusto hyväksyi talousarvion kaupunginhallituksen ehdo-
tuksen mukaisesti päättyen se 1,676,398 mk:aan, johon ei sisälly sääntö-
palkkaisille viranhaltijoille suoritettavat kalliinajanlisäykset.

Lähetysten lukumäärä oli 4,564, joista lähetettyjä kirjeitä 3,351 ja jaet-
tuja julkaisuja 1,213.

Kirjasto lisääntyi 776 numerolla.

¹⁾ Siitä 91,877: 60 mk kalliinajanlisäyksiä, 6,926: 75 mk sairaslomasijaisten palk-
kaamiseen, 8,963 mk sotapalveluksessa olevien sijaisten palkkaamiseen ja 2,592 mk
ikäkorotuksia varten. — ²⁾ Siitä 6,000 mk naistyöttömyyden tutkimista varten,
23,396 mk kalliinajanlisäyksiin sekä yhteensä 2,770: 70 mk erikoistiedusteluihin ja
sotapalvelukseen kutsuttujen sijaisten palkkaamiseen. — ³⁾ Siirretty v:sta 1940. —
⁴⁾ Siirrettiin v:een 1942.